

УДК 378.046-021.66:776:331.5

DOI: <https://doi.org/10.33989/2524-2474.2023.81.289390>

ОКСАНА КОРНОСЕНКО

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9376-176X>

(Полтава)

Place of study: Poltava V.G. Korolenko National Pedagogical University

Country: Ukraine

ОКСАНА ДАНИСКО

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4040-562X>

(Полтава)

Place of study: Poltava V.G. Korolenko National Pedagogical University

Country: Ukraine

ВАЛЕНТИНА БОНДАРЕНКО

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0326-0356>

(Полтава)

Place of work: Poltava V.G. Korolenko National Pedagogical University

Country: Ukraine

Email: val.vl.bond@gmail.com

ТРАНСВЕРСАЛЬНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАГІСТРІВ ЯК ВИМОГА СУЧАСНОГО РИНКУ ПРАЦІ

Анотація. Актуальність зумовлена потребою з'ясування факторів, які є причиною зміни фахівцями первинного вибору професії, найбільш затребуваних стейкхолдерами умінь та навичок, дослідження змісту й інструментів формування трансверсальних компетентностей у майбутніх магістрів фізичної культури і спорту. Мета дослідження – здійснити аналіз спеціальної літератури та з'ясувати зміст трансверсальних компетентностей магістрів фізичної культури і спорту необхідних для виконання основних професійних функцій, а також виявити інструменти їх розвитку в умовах університетської освіти. Уточнено сутність поняття «трансверсальність». З точки зору педагогіки це поняття розуміємо як здатність людини застосовувати уміння набуті шляхом отримання формальної, неформальної, інформальної освіти, а також досвіду діяльності в реальних професійних і життєвих ситуаціях, здатність переносити наявні компетентності діючи в непередбачених ситуаціях незалежно від професійної спеціальності. Розроблено кластер трансверсальних компетентностей магістрів фізичної культури і спорту, який містить такі компоненти: функціональний зміст діяльності магістрів фізичної культури і спорту, зокрема управлінської, організаційної, фінансово-господарської, адміністративної, формувальної, методичної; трансверсальні компетентності (етика ділового спілкування та ведення переговорів, комунікабельність, лідерські здібності, здатність працювати в міжнародному контексті, критично і креативно мислити, здатність до командної роботи, навички тайм-менеджменту, уміння активно слухати, здатність приймати відповідальні та креативні рішення, емпатія, емоційний інтелект, здатність працювати в умовах матричного робочого середовища, медіаграмотність, цифрова грамотність) та інструменти їх розвитку (оволодіння змістом компонентів освітньої програми, тренінги, семінари, вебінари, онлайн-курси, курси підвищення кваліфікації, вивчення спеціальної літератури тощо). З'ясовано, що розвиток трансверсальних компетентностей у майбутніх магістрів фізичної культури і спорту здійснюється через формування загальних компетентностей, пропонованих стандартом цієї спеціальності і неформальні форми освіти. Актуальним залишається питання упровадження форм підготовки, які б дозволяли закріплювати й удосконалювати уміння й навички у ході професійно-практичної діяльності, контролю за станом їх розвитку, підвищення мотивації до отримання інформальної освіти.

Ключові слова: трансверсальні компетентності; магістри фізичної культури і спорту; ринок праці.

Постановка проблеми. Євроінтеграційні та глобалізаційні процеси, орієнтація на високий рівень університетської освіти європейських країн, змушують українські заклади вищої освіти переосмислити та змінити вектори підготовки майбутніх фахівців. Нині великою цінністю й попитом користуються фахівці, здатні до неперервного навчання, саморозвитку, самовдосконалення, які легко «вливаються» в колектив, уміють активно слухати, володіють емпатією, лідерськими здібностями тощо. Вирішальними факторами, що впливають на вибір професії, є врахування динаміки потреб ринку праці у фахівцях, актуальність і престижність професії, можливості працевлаштування в контексті регіонального простору тощо.

На сьогодні великою проблемою залишається зміна первинного вибору професії, що може бути спричинена переповненням ринку праці фахівцями обраної спеціальності, втратою престижності професії, заниженою заробітною платою, неможливістю реалізувати свій потенціал та отримувати задоволення від своєї діяльності, неадекватною самооцінкою та іншими факторами. Вирішення такої ситуації можливе двома способами – підготовка та перепідготовка професійних кадрів. Так, якщо підготовка передбачає оволодіння невідомими раніше професійними компетентностями, то перепідготовка – розширення й поглиблення вже існуючих, які фахівці здобули під час навчання і вдосконалили у ході професійної діяльності.

Проблема швидкого працевлаштування, стабільне, довготривале виконання професійних функцій фахівцями у сфері фізкультурно-спортивної діяльності, також є актуальною. Соціологічні дослідження доводять, що лише 48% бакалаврів фізичної культури і спорту працюють за спеціальністю, дещо краща ситуація серед магістрів, не змінюють вибір професії понад 80% випускників. Спираючись на власні спостереження можемо зауважити, що понад 40% здобувачів, які бажають навчатися за освітньою програмою «Фізична культура і спорт» магістерського рівня, вже мають вищу освіту рівня «спеціаліст» або «магістр» інших спеціальностей. Це, на нашу думку, пов'язано з тим, що вибір вступників є більш свідомим, обміркованим, зваженим та підкріплений високою перспективою працевлаштуватися і можливістю розвиватися у цьому напрямі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасні підходи до професійної орієнтації молоді як складової професійної адаптації в умовах ринку праці висвітлюють М. Кузів, Н. Лозинська (Лозинська, 2011) та ін.; психолого-педагогічні основи підготовки молоді до вибору професії аналізують Л. Буркова (2010), Л. Гуцан (2011), О. Мельник (2014), О. Морін (2014) та ін.; досвід зарубіжних країн щодо професійної орієнтації досліджують Ю. Грегоращук (2015), Л. Карбовська (2014) та ін.

Виділення частини загальної проблеми. Віддаючи належне науковому доробку дослідників, слід зазначити, що проблема професійної орієнтації, з'ясування факторів, які стали причиною зміни вибору професії, найбільш затребуваних стейкхолдерами умінь та навичок, визначення й удосконалення компонентів освітніх програм, що забезпечують формування загальних компетентностей, залишається недостатньо розкритою. Також на часі є потреба дослідження змісту й інструментів формування трансверсальних компетентностей, зокрема у майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, оскільки це питання й донині не отримало належного висвітлення.

Мета дослідження – здійснити аналіз спеціальної літератури та з'ясувати зміст трансверсальних компетентностей магістрів фізичної культури і спорту, необхідних для виконання основних професійних функцій, а також виявити інструменти їх розвитку в умовах університетської освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. Вибір людиною місця роботи зазвичай залежить від рівня сформованості загальних (володіння комп'ютерними технологіями, українською та іноземною мовами тощо) та професійних (навички управління обладнанням, уміння використовувати технології тощо) умінь і навичок; можливості професійного вертикального або горизонтального кар'єрного зростання; цінностей (свобода, відкритість і демократія в суспільстві, безпека й захищеність, служіння людям, влада і вплив, популярність, автономність, незалежність тощо) та інтересів, які є пріоритетними; бажаної заробітної плати; робочого середовища (ритм, специфіка, графік роботи) тощо. Варто зазначити, що ці чинники є основоположними для рекрутингових компаній та менеджерських відділів, які здійснюють підбір персоналу в штат або на конкретну посаду. Нині рекрутинг є обов'язковим та важливим процесом у кожній організації, оскільки від його якості та ефективності залежить фінансова прибутковість, ступінь далекосяжності планів та прогресування підприємства. У фізкультурно-спортивній сфері рекрутинг можуть собі дозволити великі спортивні клуби, фітнес та велнес центри. У менших за розмірами та фінансовими прибутками закладах процесом кадрового забезпечення займаються менеджерські відділи. Керівники дрібніших комерційних фізкультурно-спортивних структур самостійно розробляють критерії відбору, здійснюють підбір та управління персоналом. У державних фізкультурно-оздоровчих і спортивних організаціях адміністративно-управлінські функції покладено на керівництво закладом. Нині управління персоналом є однією з найважливіших функцій менеджменту, оскільки від ефективності діяльності фахівців залежить успіх всієї компанії. У сучасних умовах діяльності організацій до рівня підготовленості фахівців висуваються високі вимоги, зокрема поряд з професійними знаннями та навичками попитом користуються трансверсальні компетентності.

Термін трансверсальність має математичне значення, він означає дотичні простори, які утворилися завдяки точкам перетину многовидів (Дубровин, 1979). З точки зору педагогіки трансверсальність розуміємо як здатність людини застосовувати уміння, набуті шляхом отримання формальної, неформальної, інформальної освіти, а також досвіду діяльності в реальних професійних і життєвих ситуаціях, здатність переносити наявні компетентності діючи в непередбачених ситуаціях незалежно від професійної спеціальності (Рис. 1).

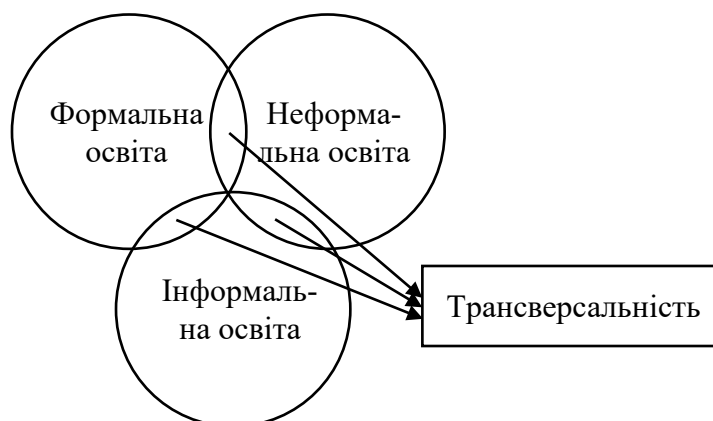

Рисунок 1. Сутність поняття «трансверсальність» у педагогічному вимірі

У звіті неформальної групи «Спільна ініціатива з якості» упорядковано Дублінські дескриптори (Shared 'Dublin' descriptors for Short Cycle, 2004) та визначено набір компетентностей, які мають набувати здобувачі вищої освіти будь-якої спеціальності: адаптація до нових умов, командна взаємодія, креативність, комунікативність. Ці ключові компетентності, посилені у Лондонському комюніке (London Communiqué, 2007), розглядаються як додатковий ресурс вирішення проблеми працевлаштування, забезпечення конкурентоспроможності майбутніх фахівців на ринку праці. На означення цих компетентностей у науковій літературі використовуються різні дефініції: *трансверсальні компетентності, загальні компетентності, soft skills*.

Учені Т. Борова і Т. Ведь (2020) зазначають, що трансверсальні компетентності, це такі, які були здобуті в одному контексті, або для вирішення однієї задачі чи проблеми, а можуть бути застосовані в іншому контексті.

Зміст терміну «трансверсальні уміння і навички» розкриває учена Н. Соболев (2016), яка досліджує його через призму діяльності перекладача. Вона зауважує, що такі уміння й навички можна здобути не лише в процесі професійної діяльності, а й під час відпочинку, навчання або тренування.

Детальне вивчення поняття «трансверсальні компетентності» здійснюють В. Петренко і В. Безугла (2018), учені наголошують, що вони забезпечують «трансфер навчання», тобто перенесення набутих знань, навичок і метакогнітивних здібностей особистості на вирішення ситуацій реального життя; їх формування сприяє розвитку предметних компетентностей та орієнтує студентів на навчання упродовж життя.

Американський журнал Форбс (Forbes) як один із найавторитетніших друкованих видань світу, відомий завдяки висвітленню історій кар'єрного росту відомих людей, нових підходів до управління організаціями, ідей для бізнесу та інвестицій тощо, оприлюднив дослідження Y. Lau (2021) стосовно базових навичок, потрібних фахівцям для успішної кар'єри у будь якій сфері діяльності. До soft skills, так званих «м'яких навичок», експерти віднесли: емпатію; здатність впливати на однолітків в умовах матричного робочого середовища; здатність керувати власними емоціями, вибудовувати конструктивні професійні стосунки; допитливість і позитив; уміння активно слухати та ефективно сприймати інформацію, що дозволяє оволодіти новими знаннями, переймати досвід; уміння прислухатися до думки інших, повагу, скромність; комунікативні навички, уміння вести переговори; здатність до креативного вирішення проблем і творчого розв'язування задач; цілеспрямованість та стабільність вибору траєкторії кар'єрного росту; уміння завчасно попередити виникнення проблем, до того як вони сягнуть критичної стадії; здатність до контекстуалізації, тобто уміння приймати відповідальні рішення, що матимуть широке поле дії; готовність ставити запитання, користуватися допомогою наставника, дослухатися до порад; здатність висловлювати свою думку, відстоювати власну точку зору; уміння працювати в команді; здатність до самовдосконалення. Рада експертів наголосила, що ці навички неможливо сформувати академічними інструментами, їх оволодіння здійснюється лише через власний практичний досвід діяльності, зокрема у непростих виробничих умовах, що вимагають ведення переговорів з метою порозуміння при підготовці та реалізації різних проєктів, самостійного

проведення робочих зустрічей, де активне слухання є вкрай необхідним, ситуаціях конфліктного характеру та плюралізму думок.

Давор Міскулін (2019), керівник департаменту розвитку міжнародного бізнесу Burning Glass Technologies, навів дані ринку праці 2019 року, проаналізувавши понад 56 мільйонів описів вакансій та 120 мільйонів резюме. Він виокремив базові навички, необхідні для сучасного працівника. Ці навички було поділено на три блоки: людиноцентричні (комунікабельність, уміння співпрацювати, критично і креативно мислити, здатність самостійно аналізувати ситуацію), цифрові (уміння аналізувати дані, розробляти комп'ютерні програми, знання основ кібербезпеки) та бізнес-орієнтовані (здатність оперувати бізнес-процесами, управляти проектами, знання цифрового дизайну й комунікації даних). Також управлінець класифікував уміння, отримані здобувачами освіти, на: основні (визначальні вміння для кожної професії, які повинен мати кожен здобувач); структурні (уніфіковані вміння, необхідні для багатьох професій); відмінні (унікальні вміння, властиві фахівцям конкретної спеціалізації).

Для з'ясування ступеню значущості формування трансверсальних компетентностей магістра фізичної культури і спорту звернемося до аналізу терміну компетентність. Професійну компетентність магістра фізичної культури і спорту розуміємо як інтегративну властивість особистості, засновану на взаємопов'язаних знаннях, уміннях, навичках і цінностях, що передбачає теоретичну, практичну, методичну і психологічну готовність, певний досвід практичної діяльності, особистісні та професійні якості й характеризується: конкурентоспроможністю, швидкістю оновлення знань і вмінь у відповідності до змін на ринку праці й тенденцій фізкультурно-спортивної галузі; здатністю розв'язувати задачі і практичні проблеми інноваційного та наукового характеру у сфері фізичної культури і спорту; високим рівнем технічної майстерності, що виявляється в методично-практичній грамотності; вмінням використовувати фізичні й інтелектуальні ресурси для вироблення індивідуального стилю професійної діяльності; прагненням до саморозвитку і самоосвіти впродовж життя.

Спеціальність 017 «Фізична культура і спорт» забезпечує професійну підготовку фахівців, які мають ґрунтовні знання з теорії й методики підготовки спортсменів різної кваліфікації, вмють планувати тренувальний процес та здійснювати його з використанням інноваційних методологічних підходів, методів та засобів; здатні працювати з нормативно-правовими документами, критично їх оцінювати та вдосконалювати; організовувати діяльність й забезпечувати ефективне управління суб'єктами сфери фізичної культури і спорту. Вивчення сучасних методів і технологій організації оздоровчо-рекреаційної та фізкультурно-спортивної діяльності дає можливість зrealізувати потреби рухової активності різних верств населення.

Компетентнісна модель випускника, яка передбачає оволодіння сукупністю загальних і спеціальних (фахових) компетентностей, розроблена й реалізуються за допомогою освітньої програми «Фізична культура і спорт». Фахові компетентності залежать від предметної області та є важливими для успішної професійної діяльності за цією спеціальністю, а загальні – універсальні компетентності, не залежать від предметної області, але важливі для успішної подальшої професійної та соціальної діяльності здобувача в різних галузях та для його особистісного розвитку (Балуба, 2017). Відповідно до стандарту спеціальності 017 «Фізична культура і спорт» другого (магістерського) рівня, здобувачі повинні оволодіти низкою загальних компетентностей, до яких належать такі здатності: діяти соціально відповідально та свідомо; до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; до адаптації та дії в новій ситуації; виявляти, ставити та вирішувати проблеми; генерувати нові ідеї (креативність); розробляти проекти та управляти ними; мотивувати людей та рухатися до спільної мети; працювати в міжнародному контексті (Наказ Міністерства освіти і науки України, 2021). Оволодіння фаховими і загальними компетентностями дозволить магістрам фізичної культури і спорту обіймати такі посади: голова клубу (спортивного); головний тренер команди (збірної, клубної); державний тренер з виду спорту (збірної); директор комплексу (оздоровчого, спортивного, туристського); директор навчального (навчально-тренувального) центру; директор школи (вищої спортивної майстерності, спеціалізованої дитячо-юнацької, спортивно-технічної і т. ін.); начальник команди з виду спорту (збірної, клубної); тренер-викладач з виду спорту (спортивної школи, секції і т. ін.); тренер з виду спорту (федерації, збірної чи клубної команди, спортивної школи і т. ін.) (Наказ Міністерства освіти і науки України, 2016).

Вивчення змісту кваліфікаційних характеристик професій працівників, спортивної діяльності, дослідження змістового наповнення поняття та класифікацій трансверсальних компетентностей, компонентів освітньої програми «Фізична культура і спорт» другого магістерського рівня, дозволило нам виявити інструменти формування трансверсальних компетентностей магістрів фізичної культури і спорту, які дозволять якісно виконувати професійні функції, бути конкурентноспроможними, затребуваними й мобільними фахівцями на ринку праці (Табл. 1.).

Таблиця 1

Кластер трансверсальних компетентностей магістрів фізичної культури і спорту

Професійні функції	Зміст діяльності	Трансверсальні компетентності	Інструменти розвитку
Управлінська	Представляє інтереси закладу в органах державної влади та управління, профспілках, громадських організаціях. Укладає договори та інші юридичні акти, забезпечує організацію роботи відповідно до укладених договорів. Сприяє розвитку міжнародного співробітництва у сфері фізичної культури і спорту тощо.	Етика ділового спілкування та ведення переговорів, комунікабельність, лідерські здібності, здатність працювати в міжнародному контексті	Оволодіння змістом дисциплін «Психологія управління в спортивній організації», «Менеджмент і маркетинг у галузі фізичної культури і спорту», «Правове регулювання освітньої та наукової діяльності в Україні», тренінги, семінари, вебінари, онлайн-курси, курси підвищення кваліфікації, вивчення спеціальної літератури тощо.
Організаційна	Організовує роботу та ефективну взаємодію структурних одиниць закладу, спрямовує їх діяльність на розвиток і вдосконалення з урахуванням соціальних пріоритетів тощо.	Уміння співпрацювати, критично і креативно мислити, здатність до командної роботи, лідерські здібності, навички тайм-менеджменту	Оволодіння змістом дисциплін «Психологія управління в спортивній організації», «Психофізіологія професійної діяльності», «Менеджмент і маркетинг у галузі фізичної культури і спорту», «Організація діяльності фізкультурно-спортивних закладів», тренінги, семінари, вебінари, онлайн-курси, курси підвищення кваліфікації, вивчення спеціальної літератури тощо.
Фінансово-господарська	Здійснює керівництво господарською та фінансово-економічною діяльністю закладу. Відповідає за наслідки прийнятих рішень, фінансово-господарські результати діяльності, збереження та ефективне використання майна тощо.	Уміння активно слухати, ефективно сприймати інформацію, здатність приймати відповідальні та креативні рішення	Оволодіння змістом дисциплін «Психологія управління в спортивній організації», «Психофізіологія професійної діяльності», «Організація діяльності фізкультурно-спортивних закладів», «Працезохоронна діяльність», тренінги, семінари, вебінари, онлайн-курси, курси підвищення кваліфікації, вивчення спеціальної літератури тощо
Адміністративна	Забезпечує координацію діяльності кваліфікованих кадрів, ефективне використання знань та досвіду працівників, створення безпечних і сприятливих умов праці тощо.	Емпатія, емоційний інтелект, здатність працювати в умовах матричного робочого середовища, цілеспрямованість та стабільність вибору траєкторії кар'єрного росту, навички тайм-менеджменту	Оволодіння змістом дисциплін «Психологія управління в спортивній організації», «Психофізіологія професійної діяльності», «Менеджмент і маркетинг у галузі фізичної культури і спорту», тренінги, семінари, вебінари, онлайн-курси, курси підвищення кваліфікації, вивчення спеціальної літератури тощо.
Формувальна	Здійснює навчально-тренувальний і виховний процес відповідно до вимог навчальних програм з видів спорту тощо.	Здатність керувати власними емоціями, уміння працювати в команді, лідерські здібності, комунікативні навички, навички тайм-менеджменту	Оволодіння змістом дисциплін «Теорія і методика спортивного тренування», «Організація діяльності фізкультурно-спортивних закладів», тренінги, семінари, вебінари, онлайн-курси, курси підвищення кваліфікації, вивчення спеціальної літератури тощо.

Методична	Розробляє річні, поточні та індивідуальні плани підготовки, веде систематичний облік, аналіз, узагальнює результати своєї роботи з вихованцями, використовує в діяльності ефективні методи спортивної підготовки та оздоровлення тощо.	Медіаграмотність, цифрова грамотність, навички тайм-менеджменту, здатність дослухатися до порад	Оволодіння змістом дисциплін «Теорія і методика спортивного тренування», «Методика проектування оздоровчо-рекреаційних програм», «Планування і управління багаторічною підготовкою в спорті», тренінги, семінари, вебінари, онлайн-курси, курси підвищення кваліфікації, вивчення спеціальної літератури тощо
-----------	--	---	---

Висновки. Сучасні тенденції в галузі управління і розвитку рекрутингу персоналу доводять, що саме працівники є тим самим двигуном, який дозволяє прогресувати, рухатися вперед, розвиватися, осучаснювати сферу послуг. Не виключенням є і сфера фізкультурно-спортивної діяльності, яка також насичується новими вакансіями та вимагає від фахівців саморозвитку, самовдосконалення, вмотивованості та цілеспрямованості. Лише за останні двадцять років з'явилися або стали актуальними такі професії як: фітнес-тренер, інструктор з аеробіки, інструктор/начальник тренажерного комплексу, спортивний менеджер та ін. Роботодавці пріоритетними бачать такі вимоги до фахівців: спеціальна освіта, знання специфіки певного виду спорту, розмовна англійська мова, презентабельна зовнішність, розвинені комунікативні якості. Видозмінюються і функціональні обов'язки фахівців, з-поміж яких нині актуальними є уміння застосовувати елементарні комп'ютерні технології (комп'ютерний набір тексту, використання мобільних додатків, створення презентацій тощо); здатність керувати проектами; грамотність та мовленнєва компетентність (зокрема, іноземна); підприємницька компетентність тощо.

Гаранти освітніх програм оперативно реагують на рекомендації стейкхолдерів, студентів, абітурієнтів щодо оновлення їх змісту, відповідно до затребуваності й наповнення фахівцями ринку праці, виникнення додаткових місць працевлаштування, компетентностей, необхідних для більш якісного виконання функцій. Розвиток транверсальних компетентностей у майбутніх магістрів фізичної культури і спорту здійснюється через формування загальних компетентностей, пропонованих стандартом цієї спеціальності, неформальні форми освіти. Актуальним залишається питання упровадження форм підготовки, які б дозволяли закріплювати й удосконалювати уміння й навички у ході професійно-практичної діяльності, контролю за станом їх розвитку, підвищення мотивації до отримання інформальної освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

- Балуба І., Бахрушин В. [та ін.]. Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів вищої освіти. К., 2017. 32 с. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/proekty> (дата звернення 03.01.2022)
- Борова Т.А., Ведь Т.М. Теоретичні основи сутності поняття «Трансверсальні компетентності» в постмодерністській освіті. *Інноваційна педагогіка*. 2020. № 21 (3). С. 154–158. DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2019.21.3-33>
- Буркова Л. В. Соціономічні професії : інноваційна підготовка фахівців у вищих навчальних закладах : монограф. К. : Інформ. системи. 2010. 278 с.
- Грегоращук Ю. В. Структура системи професійної орієнтації учнів та молоді США й особливості її організації. *Молодий вчений*. 2015. № 7 (22). С. 45–49.
- Гуцан Л. А. Особливості професійного самовизначення учнівської молоді в умовах профільного навчання. *Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді*. 2011. № 15 (1). С. 354–359.
- Дубровин Б. А., Новиков С. П., Фоменко А. Т. Современная геометрия: методы и приложения. Москва : Наука, 1979. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>
- Карбовська Л. О. Досвід зарубіжних країн щодо регулювання попиту і пропозиції на ринку праці фахівців з вищою освітою. *Наукові праці МАУП*. 2014. № 42 (3). С. 184–188.
- Лозинська Н., Кузів М. Сучасні підходи до професійної орієнтації молоді як складової профадаптації в умовах ринку праці : навчально-метод. посіб. Львів, 2011. 94 с.
- Мельник О. В. Післяіндустріальний світ : нові виклики до професійної орієнтації дітей та учнівської молоді. *Педагогіка і психологія*. 2014. № 1. С. 24–31.
- Мискулин Д. О чём нам может рассказать миллиард вакансий? Данные рынка труда в реальном времени. Согласования спроса и предложения на профессиональные умения и их прогнозирования : семинар. Милан Июнь 2019. URL: https://www.etf.europa.eu/sites/default/files/2019-06/Session%202%20II_Davor_Miskulin_BGT_Milan_rus_0.pdf

Морін О. Л. Аспекти забезпечення професійного самовизначення учнівської молоді в умовах освітнього округу. *Сучасний виховний процес: сутність та інноваційний потенціал* : матеріали звіт. наук.-практ. конф. Ін-ту проблем виховання НАПН України / за ред. О. В. Сухомлинської та ін. Івано-Франківськ : HAIP, 2014. Вип. 4. С. 379–382.

Наказ Міністерства молоді та спорту України № 4080, 28 жовтня 2016 року «Про затвердження Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників сфери фізичної культури і спорту. Вип. 85. Спортивна діяльність» із змінами і доповненнями [Чинний в редакції від 17 січня 2019 р.]. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MUS27452>

Наказ Міністерства освіти і науки України «Про затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 017 «Фізична культура і спорт» галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка» для другого (магістерського) рівня вищої освіти» від № 516, від 11.05.2021 р. Київ, 2021. 12 с.

Петренко В. О., Безугла І. В. Формування трансверсальних компетентностей в умовах закладу вищої освіти. *Сучасні проблеми управління підприємствами: теорія та практика* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. Харків : НТМТ, 29-30 березня. 2018. С. 290–293.

Соболь Н. Трансверсальні уміння й навички в структурі професійної компетентності перекладача. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*. 2016. Вип. 4. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadped_2016_4_13

Lau Y. Soft Skills Are Essential To The Future Of Work *Forbes*. Jan 20. 2021. URL: <https://www.forbes.com/sites/forbeshumanresourcescouncil/2021/01/20/soft-skills-are-essential-to-the-future-of-work/?sh=608e6cd01341>

London Communiqué (2007). URL: <http://www.dcsf.gov.uk/londonbologna/uploads/documents/LC18May07.pdf>

Shared 'Dublin' descriptors for Short Cycle, First Cycle, Second Cycle and Third Cycle Awards A report from a Joint Quality Initiative informal group (contributors to the document are provided in the Annex). 18 October, 2004. URL: https://www.aqu.cat/doc/doc_24496811_1.pdf

REFERENCES

Baluba I., Bakhrushyn V. [ta in.]. *Metodychni rekomendatsii shchodo rozroblennia standartiv vyshchoi osvity*. K., 2017. 32 s.

URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/proekty> (data zvernennia 03.01.2022)

Borova T.A., Ved T.M. Teoretychni osnovy sutnosti poniattia «Transversalni kompetentnosti» v postmodernistskii osvity. *Innovatsiina pedahohika*. 2020. № 21 (3). S. 154–158. DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2019.21.3-33>

Burkova L. V. Sotsionomichni profesii : innovatsiina pidhotovka fakhivtsiv u vyshchych navchalnykh zakladakh : monohraf. K. : Inform. systemy. 2010. 278 s.

Hrehorashchuk Yu. V. Struktura systemy profesiinnoi oriientsatsii uchniv ta molodi SShA u osoblyvosti yii orhanizatsii. *Molodyi vchenyi*. 2015. № 7 (22). S. 45–49.

Hutsan L. A. Osoblyvosti profesiinoho samovyznachennia uchnivskoi molodi v umovakh profilnoho navchannia. *Teoretyko-metodychni problemy vykhovannia ditei ta uchnivskoi molodi*. 2011. № 15 (1). S. 354–359.

Dubrovyn B. A., Novykov S. P., Fomenko A. T. *Sovremennaia heometrya: metody u prylozhenyia*. Moskva : Nauka, 1979. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>

Karbovska L. O. Dosvid zarubizhnykh krain shchodo rehuliuвання popytu i propozytsii na rynku pratsi fakhivtsiv zvyshchoiu osvitoiu. *Naukovi pratsi MAUP*. 2014. № 42 (3). S. 184–188.

Lozynska N., Kuziv M. *Suchasni pidkhody do profesiinnoi oriientsatsii molodi yak skladovoi profadaptatsii v umovakh rynku pratsi : navchalno-metod. posib*. Lviv, 2011. 94 s.

Melnyk O. V. *Pisliaindustrialnyi svit : novi vyklyky do profesiinnoi oriientsatsii ditei ta uchnivskoi molodi*. Pedahohika i psykhohiia. 2014. № 1. S. 24–31.

Myskulyn D. O chëm nam mozhet rasskazat myllyard vakansyi? *Dannye rynka truda v realnom vremeni. Sohlasovanyia sprosa u predlozhenyia na professyonalnye umenyia u ykh prohnozyrovanyia* : semynar. Mylan Yiun URL: [https://www.etf.europa.eu/sites/default/files/2019-](https://www.etf.europa.eu/sites/default/files/2019-06/Session%20%20II_Davor_Miskulin_BGT_Milan_rus_0.pdf)

06/Session%20%20II_Davor_Miskulin_BGT_Milan_rus_0.pdf

Myskulyn D. O chëm nam mozhet rasskazat myllyard vakansyi? *Dannye rynka truda v realnom vremeni. Sohlasovanyia sprosa u predlozhenyia na professyonalnye umenyia u ykh prohnozyrovanyia* : semynar. Mylan Yiun 2019. URL: [https://www.etf.europa.eu/sites/default/files/2019-](https://www.etf.europa.eu/sites/default/files/2019-06/Session%20%20II_Davor_Miskulin_BGT_Milan_rus_0.pdf)

06/Session%20%20II_Davor_Miskulin_BGT_Milan_rus_0.pdf

Morin O. L. *Aspekty zabezpechennia profesiinoho samovyznachennia uchnivskoi molodi v umovakh osvitnoho okruhu*.

Suchasnyi vykhovnyi protses: sutnist ta innovatsiinyi potentsial : materialy zvit. nauk.-prakt. konf. In-tu problem vykhovannia NAPN Ukrainy / za red. O. V. Sukhomlynskoï ta in. Ivano-Frankivsk : HAIP, 2014. Vyp. 4. S. 379–382.

Наказ Міністерства молоді та спорту України № 4080, 28 жовтня 2016 року «Про затвердження Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників сфери фізичної культури і спорту. Вип. 85. Спортивна діяльність» із змінами і доповненнями [Чинний в редакції від 17 січня 2019 р.]. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MUS27452>

Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy «Pro zatverdzhennia standartu vyshchoi osvity za spetsialnistiu 017«Fizychna kultura i sport» haluzi znan 01 «Osvita/Pedahohika» dlia druhoho (mahistersko) rivnia vyshchoi osvity» vid № 516, vid 11.05.2021 r. Kyiv, 2021. 12 s.

Petrenko V. O., Bezuhla I. V. Formuvannia transversalnykh kompetentnosti v umovakh zakladu vyshchoi osvity. Suchasni problemy upravlinnia pidpriemstvamy: teoriia ta praktyka : materialy Mizhnarodnoi naukovopraktychnoi konferentsii. Kharkiv : NTMT, 29-30 bereznia. 2018. S. 290–293.

Sobol N. Transversalni uminnia y navychky v strukturi profesiinoi kompetentnosti perekladacha. Visnyk Natsionalnoi akademii Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy. 2016. Vyp. 4. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadped_2016_4_13

Lau Y. Soft Skills Are Essential To The Future Of Work Forbes. Jan 20. 2021. URL: <https://www.forbes.com/sites/forbeshumanresourcescouncil/2021/01/20/soft-skills-are-essential-to-the-future-ofwork/?sh=608e6cd01341> London Communiqué (2007). URL: <http://www.dcsf.gov.uk/londonbologna/uploads/documents/LC18May07.pdf>

Shared 'Dublin' descriptors for Short Cycle, First Cycle, Second Cycle and Third Cycle Awards A report from a Joint Quality Initiative informal group (contributors to the document are provided in the Annex). 18 October, 2004. URL: https://www.aqu.cat/doc/doc_24496811_1.pdf

OKSANA KORNOSENKO
OKSANA DANISKO
VALENTINA BONDARENKO

TRANSVERSAL COMPETENCIES OF STUDENTS IN THE MASTER'S PROGRAMS AS A DEMAND OF THE MODERN LABOR MARKET

Annotation. The urgency of the research is conditioned by the need of clarification of factors that cause the change of primary choice of profession, the most demanded by stakeholders skills and abilities, research of the content and tools of formation of the transversal competencies of students in the master's programs in physical training and sports. The purpose of the study is to analyze the special literature and find out the content of the transversal competencies of students in the master's programs in physical training and sports required to perform basic professional functions, as well as to identify the tools for their development in the system of higher education. The essence of the concept "transversality" is specified. From a pedagogical point of view we understand this concept as the ability to apply skills acquired through formal, non-formal and informal education, as well as experience in real-life and professional situations, the ability to transfer existing competencies acting in unpredictable situations regardless of professional specialization. A cluster of transversal competencies of students in the master's programs in physical training and sports has been developed. It contains the following components: functional content of activity of students in the master's programs in physical training and sports, in particular managerial, organizational, financial and economic, administrative, formative, and methodical; transversal competencies (ethics of business communication and negotiation, sociability, leadership skills, ability to work in an international context, critical and creative thinking, ability to work in a team, time management skills, active listening skills, ability to make responsible and creative decisions, empathy, emotional intelligence, ability to work in a matrix working environment, media literacy, digital literacy) and tools for their development (mastering the content of the components of the educational program, trainings, seminars, webinars, online courses, refresher courses, study of special literature, etc.). It was found that the development of transversal competencies of students in the master's programs in physical training and sports is carried out through the formation of general competencies offered by the standard of the specialty and non-formal forms of education. The issue of introducing forms of training that would allow consolidating and improving skills and abilities in the course of professional and practical activities, control over the state of their development, and increase of motivation to informal education remains relevant.

Key words: transversal competencies; students in the master's programs in physical training and sports; labor market.